

06. Výšinné opevněné sídliště konce střední doby bronzové a počátku PP – Velim

Vít Kozák

Základní informace:

- oblast Středočeské tabule (5 km západně od Kolína)
- Polykulturní lokalita: mladý paleolit, KŠK, KZP, **přelom mohylových kultur a starolužické kultury**, latén, Slované

Dějiny bádání:

- 1885 – nalezen první depot zlatých spirál
- 1923 – 1924 – první terénní výzkum – František Dvořák
- 1947 – 1948 – výzkum Václava Spurného
- 1984 – začátek předstihového záchranného výzkumu
- 1992 – 1995 – spoluúčast britské expedice z durhemske univerzity

Objekty:

Vnitřní pásmo:

- Příkop A - nejmenší vnitřní kruhový areál (průměr asi 160 m); 4 vchody (S, J, V, Z); výplň: keramika
- Palisáda – na vnitřní straně příkopu A; 2-3 řady kúlových jamek
- Příkop B – kopíruje průběh příkopu A se vstupy na stejných místech; výplň: dislokované lidské a zvířecí kosti, bronz, zlatý depot
- Žlab
- Příkop C – recentní poškození, jde od S okraje příkopu B dále na S; do dna zapuštěny jámy
- Příkop D – západně od příkopu C; do dna zapuštěny jámy – výplň: jednotlivé lidské kosti i celé kostry mužů, žen i dětí, lebky bez mandibul, zvířecí kosti, keramika, drtidla bronz, zlatý depot, ...

Střední pásmo:

- Příkop E – do dna zahloubeno několik jam – výplň: keramika, lidské i zvířecí kosti, celé lidské kostry, mandibuly, lomový kámen, odlévací formy, ...

Vnější pásmo:

- Příkop F
- Příkop G – paralelně s fortifikací H; výplň: keramika a zvířecí kosti
- Fortifikace H – obklopovala patrně celé návrší při úpatí (areál o průměru 440-160 m); zahrnuje příkop s šikmou stěnou, zuhelnatělé kúly a kamennou destrukci z kamene místního původu (zeď vysoká až 4 m)

Ostatní objekty:

- V SZ části zkoumaného areálu 95 kůlových jamek – rozpoznáno 4-5 půdorysů orientovaných delší osou v S-Z směru
- Množství dalších jam uvnitř kruhového areálu i mezi příkopy, některé obsahovaly lidské nebo zvířecí kosti

Interpretace:

Český tým (Hrala, Šumberová, Vávra):

- Depoty – zlaté depoty v prostředí výšinných poloh jsou výjimečné; votivní
- Lidské kostry a jejich části – hromadné hroby = kultovní (nejde o jednorázový pohřeb); deponie lebek bez mandibul => delší trvání rituálu (lebky deponovány na jiném místě než skeletizované tělo); objekty s lidskými a zvířecími kostmi – stopy řezání, vaření,... – patrně rituální antropofagie
- Fortifikace – Uvnitř ohrazeného prostoru nejsou patrné žádné stavby; uprostřed prostoru vymezeného příkopem A stával kamík (přirozený menhir), stál přibližně uprostřed mezi S a J vchodem příkopu – svědčí pro kultovní interpretaci; Až na fortifikaci H můžou být ostatní objekty označeny za „pseudofortifikační“

Britský tým (Harding, Šumberová, Knüsel, Outram):

- Těla ukládána po celou dobu existence jam
- Kromě depotů a skromných dalších předmětů není patrný další hrobový inventář
- Nejvíce kostí bylo nalezeno samostatně ledabylo pohozeno

Závěr:

- Jde o pohřebiště, ale nelze vyloučit obranný charakter fortifikace
- Velice neobvyklý přístup k smrti oproti tradici mohylového pohřbívání té doby

Použitá literatura:

HRALA, J. - ŠUMBEROVÁ, R. - VÁVRA, M. 2000: Velim. A Bronze Age fortified site in Bohemia. Praha.

HARDING, A. - ŠUMBEROVÁ, R. - KNÜSEL, Ch. - OUTRAM, A. 2007: Velim. Violence and death in Bronze Age Bohemia. Prague.